

• Tørkekrisa

– Ingen fare for liv, sikkerh

Logikk: – Hvis logikken er at staten skal gå inn å dekke underskudd i landbruket i dårlige tider, bør logikken være at bøndene betaler tilbake til staten i gode tider, sier Ivar Gaasland.

BI-forsker Ivar Gaasland er kritisk til at staten skal bidra med en krisepakke til bøndene når det ikke dreier seg om liv, sikkerhet eller viktige forhold for norsk økonomi.

– Hvis Norge opplever tørke og mindre matproduksjon på sikt, er ikke det synonymt med at vi vil oppleve matmangel, mener Gaasland, førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI.

– Holdningen må være at vi vil dempe risikosvingningene for landets største fastlandsnæring, svarer daglig leder Christian Anton Smedshaug i Agri Analyse.

Sommerens tørke har ført til en ekstraordinær situasjon for store deler av norske landbruk.

Sist uke leverte bondelagene sine forslag til hvordan en krisepakke og utvidede erstatningsordninger bør se ut i år. De etterlyser ekstraordinære tiltak og ekstra overføringer for bøndene som er hardest rammet.

Ivar Gaasland mener at avlingsskadeerstatningen som

bøndene allerede har, er en lukrativ løsning for landbruket.

– Den er en «gratis» forsikring gjennom jordbruksavtalen, i motsetning til annen industri som må betale for en forsikring selv. Bøndene får dekket 70 prosent av full avling. I tillegg er det mulig å ha en privat forsikring ved siden av. Bøndene vil nå reforhandle etter at skaden er skjedd, det går ikke i andre næringer, sier han.

– Hvis logikken er at staten skal gå inn å dekke underskudd i landbruket i dårlige tider, bør logikken være at bøndene betaler tilbake til staten i gode tider, sier Gaasland.

– Ingen fare økonomien

Gaasland setter spørsmålsteget ved om det er riktig at staten skal bidra med en krisepakke, når det

ikke dreier seg om liv, sikkerhet eller viktige forhold for norsk økonomi.

– Mat er et markedsbasert gode. Hvis Norge nå opplever tørke og mindre matproduksjon på sikt, er ikke det synonymt med at vi vil oppleve matmangel. Det er mer enn nok mat i verden. Denne krisen for landbruket er ingen fare for liv, sikkerhet eller norsk økonomi, selv om det er trist for enkeltbønder som står i fare for å gå konkurs, sier Gaasland.

– *Har ikke et fellesskapet et ansvar, hvis vi tar utgangspunkt i at årets situasjon for norsk landbruk bunner i menneskeskapt klimaendringer?*

– Det blir for søkt å si at landbruket er et offer for klimagassutslipp og dermed skal ha erstatning. Spesielt når landbruket står for åtte til tolv prosent av Norges klimagassutslipp, sier Gaasland.

Risikohåndtering

Hovedavtalen, som er utgangspunktet for de årlige jordbruksforhandlingene, åpner for ekstra forhandlinger dersom uforutsette og alvorlige ting skjer.

– Risikohåndtering for fremtiden er viktigere enn størrelsen på en krisepakke nå, sier seniorrådgiver Ivar Pettersen ved Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).

Et flertall av partiene på Stortinget mener at det er nødvendig at staten legger penger på bordet, at det ikke er tilstrekkelig å omdisponere penger innenfor jordbruksavtalens rammer.

– Hvorvidt bøndene får 1,5 milliard eller 5 milliarder kroner kommer ikke i vesentlig grad til å påvirke avlinger, fôrimpport og nedslakting. Størrelsen på «pakken» vil påvirke det private tapet for bøndene, som vil ramme veldig ulikt. Det kan bli likviditetsproblemer, men mindre om spørsmål om soliditet og kredittverdighet. Og selv om noen bønder skulle gå konkurs så går ikke

gårdene nødvendigvis ut av drift, sier Pettersen.

Pettersen mener at for mye forsikringsordninger og krisepakker til landbruket innebærer såkalt «moralisk risiko».

– Det er kun ekstraordinære kriser som skal utløse en krisepakke. Sikringsordninger svekker motivet for at næringen selv reduserer risikoen, såkalt moralisk hasard. Hvis fellesskapet tar for mye risiko, mens de som har kompetanse til å håndtere risikoen, tar for lite, gir det dårlig risikohåndtering, sier Pettersen.

– *Men det er en ekstraordinær krise?*

– Sannsynligheten er stor for at denne typen hendelser vil oppstå hyppigere i årene fremover, og da må næringa selv bygge seg buffere. Tiden kan være inne til å vurdere prinsipielle spørsmål

Motstrøms

«Bøndene vil nå reforhandle etter at skaden er skjedd, det går ikke i andre næringer.»

Ivar Gaasland, BI-forsker

et eller nasjonal økonomi

nd.

Foto: Jarle H. Moe

om hvordan vi skal håndtere klimarelatert risiko i norsk matforsyning, sier Pettersen.

- Kan skade næringa

Daglig leder i Agri Analyse, Christian Anton Smedshaug, viser til at dette året er det tøffeste året for bøndene på Østlandet som er målt hittil.

- Årets tørke kan ikke regnes som en del av en trend foreløpig, og må sees på som en ekstremhendelse det er svært vanskelig å både forutse og å håndtere. Nettopp derfor er en krisepakke nødvendig, og kan ikke problematiseres med et argument om moralsk risiko, sier Smedshaug.

- Holdningen må være at vi vil dempe risikosvingningene for den største fastlandsnæringen vi har her i landet. Hvis risikoen må håndteres av den enkelte produsent, og ikke av fellesskapet, får det store konsekvenser for landbruket og dermed norsk matproduksjon, sier Smedshaug.

Smedshaug understreker at redusert matproduksjon på nasjonalt plan ikke nødvendigvis kan redde av import.

- Klimaendringene skjer per definisjon over store geografiske områder. Derfor er det ikke bare å importere over store avstander. Vi så det under smørmangelen i 2011, der store deler av Europa hadde mangel på smør, nå har Nord-Europa mangel på fôr som i neste omgang vil kunne gi redusert produksjon, sier Smedshaug.

- Dette kan ikke lignede ut i et jordbruksavtaleperspektiv fordi ulempen er ekstremt ulikt fordelt, sier Smedshaug og viser til at enkelte områder er nede i 20-25 prosent av normalproduksjon av korn og gras.

- Vi må skille mellom tørke og tørt. Det vi har i år, er tørke. For flere produsenter kommer tørken oppå en flom i fjor og en knalltøff vinter. Om ikke politikken er villig til å være med å dempe totaleffekten av slike ekstremhendelser er jeg redd risikoen ved å drive jordbruk blir for høy, og hele samfunnet vil lide under fallende produksjon, sier Smedshaug.

Benjamin Hernes Vogl
benjamin.vogl@nationen.no

Stabilitet: - Biologisk produksjon er ikke et maskineri som kan startes og stoppes når det passer. Det er derfor vi har landbrukspolitikk for å sikre stabilitet, sier daglig leder Christian Anton Smedshaug i Agri Analyse. Foto: Ketil Blom Haugstulen

-Liten effekt: Seniorrådgiver ved Nibio, Ivar Pettersen, mener størrelsen på en krisepakke til landbruket vil ha liten samfunnsøkonomisk effekt.

Foto: Ketil Blom Haugstulen

VELKOMMEN OMBORD: TREDREIEBÅTEN 20-31 Aug. 2018

Verdens eneste flytende messe for trebearbeiding! Ombord kan du oppleve noen av verdens dyktigste tredreiere, treskjærere og andre håndverkere!

Demonstrasjoner av dreiebenker, verktøy, overfres, treskjæring, svi-penn arbeid, sliping av verktøy, kurs i bruk av båndsgag og mye annet! Se over 20 demonstratorer i aksjon! Bildekket på **MS GANN** er gjort om til en gigantisk verktøybutikk med mange gode tilbud.

VELKOMMEN OMBORD!

ULLFORM

BESØK BUTIKKENE ULLFORM og LAPPELYKKE OMBORD!

Spesialbutikker for filting, ull, silke og lappeteknikker!
Se www.ullform.no / lappelykke.no

Scann koden!

LES MER OM TREDREIEBÅTEN PÅ
www.verktoyas.no

Arrangeres av:

VERKTØY AS

Tlf 51 88 68 00 - www.verktoyas.no
Sjøhagen 2, 4016 Stavanger Email: post@verktoyas.no Mobil: 90043223

**BESØK NEDRE DEKK OMBORD:
STOR UTSTILLING - TREMASKINER!**
Båndsgager, bordsag, tykkelseshovel, tredreiebenker, sponavsug og mye mer!

Sliping av verktøy med:
TORMEK

Vi besøker disse byer/steder i
AUGUST 2018: *

Dato	Sted	Åpningstider:
20 aug	Stavanger	17.00 - 19.00
21 aug	Sandane	16.15 - 21.00
22 aug	Molde	16.30 - 21.00
23 aug	Namsos	13.00 - 19.00
24 aug	Bodø	12.00 - 19.00
25 aug	Tromsø	11.00 - 17.00
26 aug	Honningsvåg	11.00 - 13.30
27 aug	Sortland	13.30 - 18.30
28 aug	Mosjøen	14.00 - 20.00
29 aug	Trondheim	14.00 - 19.00
30 aug	Ålesund	12.00 - 19.00
31 aug	Bergen	10.00 - 18.00

* Se vår nettside for detaljerte opplysninger om kaiplass

BILLETTPRIS:
Kr 100,- pr person

Kjøp billett ombord eller på
www.verktoyas.no
Oppgi navn, adresse og motta GRATIS kundeblad!
OBS: HUSK LEGITIMASJON!